

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф.дн Валентина Георгиева Миленкова
ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
Социология

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1511/27.05.2025 на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Росен Ненчев Кутелов*
Тема на дисертационния труд: *Психологически профили и потребителско поведение*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма Социология, ПН 3.1. Социология, антропология и науки за културата към катедра Икономическа социология/ Общикономически факултет на УНСС по научна специалност Социология съгласно Заповед на Ректора УНСС № 643/11.03.2024г. Обучението е осъществено в свободна форма на обучение в периода 20.02.2024 г до 22.05.2025г.

- *Кратка биографична справка*

Р.Кутелов придобива магистърска степен по журналистика и масови комуникации през 1986г. в СУ Кл. Охридски“. Понастоящем е управител на Прогрес консулт ЕООД. Ръководи дейностите на компанията, свързани с организиране и провеждане на маркетингови изследвания и анализи. Ръководил е над 200 проекта по маркетингови и социални проучвания, анализи, стратегии, комуникационни стратегии, връзки с обществеността, работа с медиите. Автор е на няколко методологии, вкл. „Методология за дефиниране на психологическите профили на

потребителите“, както и „Методология за дефиниране на коефициент на маркетинговата сила на марката“ и др.

- Заемани академични и други длъжности до момента (вкл. длъжности извън ВУ или научна организация).

Р.Кутелов е заемал главно длъжности свързани с практиката, а именно: от 1996г. и до сега е управител на Прогрес консулт ЕООД.

От 1993 до 1996 е директор бизнес развитие в АССА-М ООД.

От 1991 до 1993 е зам.гл.редактор във в-к Репортер.

От 1986 до 1991 е зам.гл.редактор в сп. Семейство и училище.

- *Кратка информация за изпълнението на индивидуалния план*
Докторантът е изпълнил успешно индивидуалния си учебен план.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- *Структура, обем*

Дисертацията е с обем 168стр., като 162 стр. е основен текст и 6 стр. е литература, която се състои от 22 източника на кирилица и 29 източника са на латиница. Библиографията включва монографии, статии, сборници, доклади, статистическа информация.

Структурата на дисертацията се състои от увод, три глави, заключение, използвана литература. Дисертацията е структурирана по логичен и последователен начин.

- *Оценка за: актуалност на темата; целта; задачите; обекта; предмета; основната теза на дисертационния труд*

Дисертацията е разработена по много актуална тема, свързана с развитието на информационното общество, с пресищането с информация, идваща от различни източници и налагането на информационен натиск, който съвременните хора непрекъснато изживяват в своето всекидневие и професионална ангажираност. Значимостта на темата и представеният дисертационен труд се състоят в дискутирането на начини за справяне с информационното пресищане, които начини трябва да се търсят на „личноствно равнище“, базирани са на „принципа на сходството между отделните индивиди и вероятното им групиране по този признак“ (с.6). Така, сегментирането на потребителите на основата на групови модели на реакция, базирани

на сходни характеристики, би позволило намаляване на информационното претоварване и респективно създаване на целенасочено възприемане на информацията от специфичните профили потребители. В допълнение, структурирането на информацията към специфичните групи би допринесло и за постигане на по-ефективна комуникация с публиките. Сегментирането на потребителите би означавало насочване на информацията на основата на психологически и познавателни характеристики, които са в основата на групирането. По този начин в настоящия дисертационен труд има не само актуалност на изследваната тема, има формулиран изследователски и практически проблем, както и предложение за решение на проблема, подплатено с теоретичен и солиден емпиричен анализ. Всичко това показва ясната ангажираност на Р.Кутелов с темата и всички свързани с нея аспекти в познавателен и практически план.

Формулирани са: целта, задачите, обекта, предмета, тезата на дисертацията. Формулировките са направени прецизно и ясно и отговарят на академичните изисквания към елементите на дисертационния труд.

- Използвана научна литература (оценка на осведомеността на докторанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд).

Посочените източници на информация в използваната литература са разнообразни и покриват темата на дисертационния труд. Осведомеността на докторанта по темата на дисертационния труд е на много добро ниво.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- Акцентира се върху основните научни и/или научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд

В дисертационния труд са представени различните форми и видове комуникация, като е показан историческият контекст на проблема. Представени са различните етапи на комуникация, през които обществото преминава, като фокусът на дисертационния труд е информационното общество и информационното пресищане. Информационното пресищане носи в себе си конотациите на претоварване, което има негативно въздействие върху способността на

индивида да прави преценки и да взема решения. То се развива в условията на систематичен продължителен и устойчив информационен взрив. Като цяло се констатира, че информационното претоварване се проявява, когато предлаганата информация надвишава възможностите в личностен план за възприемане и разбиране.

В дисертационния труд са представени и различни механизми, които съществуват за справяне с информационното претоварване. Тези механизми представляват естествена реакция към нарастващото желание за „дигитална детоксикация“; някои автори въвеждат понятието „дигитален минимализъм“ и „дигитални минималисти“ (Нюпорт, с.53). Така се оформя една субкултура, която е свързана с ограничаване на информационния натиск, идващ с дигитализацията и осъзнаване на факта, че информационното пресищане се превръща в сериозен повод за реструктуриране на информацията, с цел нейното ограничаване и селекция, отговаряща на специфични личностни предпочитания. Подборът на информация се осъществява като приемане на сигнали, които са най-близо до начина на мислене, себеусещане, стремежи, търсения и поведение на индивида. Това показва, че информацията все повече се пречупва през индивидуалността. Затова личностните предпочитания и интереси се превръщат в своеобразен регулатор на информационния поток.

В дисертацията се подчертава, че в претоварения информационен свят е неизбежно налагането на механизми, чрез които може да се сегментира информацията. Такъв механизъм за групово пренасочване на информацията представлява психографията, чрез която се извършва профилиране на основата на идентично проявяващи се психологически характеристики и свойства. Психографията позволява да се очертаят профилите на групи, които са сегментирани на основата на техните сходни предпочитания и психологически реакции, интереси и очаквания. Тези психографски профили отразяват начина на живот и реакциите на хората.

Р.Кутелов подчертава, че в основата на психографското профилиране, което е и в центъра на дисертационния труд, стоят когнитивните характеристики на хората като нагласи, интереси, мнения, убеждения. Като тук е необходимо да подчертая, че психографските профили не са

нещо самоцелно; според докторанта те представляват инструментариум, който е в основата на структурирането на информацията, идваща от различни източници. Затова е важно да се познават психографските профили, за да бъде информацията възприета и чува от различните групи в обществото.

Самото психографско профилиране се очертава като още един начин на сегментиране на целевите групи, които в повечето от случаите се структурират по социално-демографски признаци. В този смисъл търсенето на нови начини на сегментиране на целевите групи показва колко важно е познаването и използването на различните подходи за извеждане на сходства, които позволяват чуваемост и разбиране, както по отношение достигане до активно потребителско поведение, така и по отношение на разбиране на идеи и каузи в социален план.

- Обръща се внимание на използваната методология
Методологията включва лонгитудно изследване в периода 2013-2023г.

Изследването се базира на 13 социологически проучвания, които са национално представителни за пълнолетното население на страната. Изследваните лица са 12904, използва се методът на прякото лично интервю чрез стандартизиран въпросник. Обработката на резултатите е направена чрез програмата SPSS. Като пример за психографско профилиране, мога да посоча изведените четири групи, базирани на проучване от ноември 2019, а именно „търсачи“, „членове“, „единаци“, „лагери“. Описани са психологическите характеристики и нагласи, поведенческите стратегии, които са характерни за така обособените групи.

Като цяло, десетгодишният период на изследване и прилагане на идентичен инструментариум, както и големият брой изследвани лица в национално представителното изследване е впечатляващ. Също като впечатляващи мога да определя получените резултати, направената обработка и най-вече обстоятелството, че получените резултати са в унисон с направените разсъждения и анализи в предходните глави.

- Дава се оценка на изпълнението на поставените задачи и постигането на целта на дисертационния труд.

Формулираните от докторанта задачи са изпълнени. Постигната е основната цел на дисертацията, и е проверено и потвърдено основното допускане, че справянето с информационното претоварване не се случва чрез напълно индивидуални стратегии, а чрез групови модели на реакция, базирани на специфични психографски характеристики.

Докторантът доказва чрез проведените лонгитюдни емпирични проучвания, че потребителите могат да бъдат структурирани в групи според техните психографски профили. Всяка от тези групи притежава свои специфични механизми за филтриране на информацията, която определя степента, до която индивидите отварят комуникационните си канали за конкретни съобщения. От тук и психографските профили представляват ефикасен подход за по-рационално и целенасочено дистрибутиране на информация в обществото

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

- *Оценка за приносите, посочени от дисертанта*

Приемам посочените от докторанта приноси.

- *Акцентира се върху основните научни и/или научно-приложни приноси в дисертационния труд.*

В дисертацията е разработена концепция за психографските профили като емоционални реакции, предпочитания към информация и склонност за реакция. В дефинирания сегментационен модел, психографското профилиране има конкретно практическо приложение, проявяващо се в диференцирането на специализирани подходи, необходими за комуникация с различните целеви групи. Подчертава се необходимостта от таргетиране на информацията, с цел формулиране на по-ефективни маркетингови стратегии и рекламни кампании, което пък допринася и за адекватно планиране на комуникацията.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е представил пет публикации, три от които са в сборници от конференции и две публикации са в научни електронни издания.

Всички издания са регистрирани в НАЦИД и в престижни бази данни.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът напълно отразява съдържанието на дисертацията и е направен напълно коректно.

Дисертационният труд е преминал през проверка за антиплагиатство и докладът за сходство показва напълно допустими проценти.

Текстът на дисертацията е авторски.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки към докторанта.

Пожелавам на Росен Кутелов да продължи своите изследвания в областта на психографските профили, специфичните механизми за филтриране на информацията и разработването на успешни маркетингови стратегии.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд „Психографски профили и потребителско поведение“ от докторант Росен Кутелов е разработен в съответствие с всички академични изисквания за успешно дисертационно изследване. Стилът е ясен, структурата е добре изведена, терминологията е прецизна. Емпиричната част е направена на високо ниво, резултатите са представени много добре и те съответстват и допълват теоретичните разсъжденията.

На това основание гласувам положително за присъждане на ОНС „доктор“ на Росен Кутелов по научна специалност Социология, ПН 3.1. Социология, антропология и науки за културата към катедра Икономическа социология.

Дата / място 16.06.2025

Подпис: .....

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

REVIEW

By: Prof. Valentina Georgieva Milenkova

SWU "NEOPHIT RILSKI"

Sociology

Subject: dissertation for the award of the educational and scientific degree "doctor" in a scientific specialty at the UNWE.

Reason for submitting the review: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation work according to Order No. 1511/27.05.2025 of the Rector of the UNWE.

Author of the dissertation: Rosen Nenchev Kutelov

Topic of the dissertation: Psychographic profiles and consumer behavior

9. Information about the dissertation candidate

The Ph.D. student studied under the doctoral program Sociology, PD 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences at the Department of Economic Sociology/Faculty of General Economics of the University of National and World Economy in the scientific specialty Sociology according to the Order of the Rector of the University of National and World Economy No. 643/11.03.2024. The training was carried out in a free form of study in the period 20.02.2024 to 22.05.2025.

- *Brief biographical information*

R.Kutelov obtained a master's degree in journalism and mass communications in 1986. at Sofia University "Kl. Ohridski". He is currently the manager of Progress Consult Ltd. He manages the company's activities related to organizing and conducting marketing research and analysis. He has managed over 200 projects in marketing and social research, analysis, strategies, communication strategies, public relations, work with the media. He is the

author of several methodologies, including "Methodology for defining consumer psychographic profiles", as well as "Methodology for defining the coefficient of brand marketing power", etc.

- *Academic and other positions held to date (including positions outside a university or scientific organization).*

R.Kutelov has held mainly positions related to practice, namely: from 1996 until now he is the manager of Progress Consult Ltd.

From 1993 to 1996 he was the director of business development at ACCA-M Ltd. From 1991 to 1993 he was the deputy editor-in-chief of the newspaper Reporter. From 1986 to 1991 he was the deputy editor-in-chief of the journal Family and School.

- *Brief information on the implementation of the individual plan*
The doctoral student has successfully implemented his individual study plan.

10. General characteristics of the presented dissertation work

- *Structure, volume*

The dissertation is 168 pages long, of which 162 pages are the main text and 6 pages are literature, which consists of 22 sources in Cyrillic and 29 sources in Latin. The bibliography includes monographs, articles, collections, reports, statistical information.

The structure of the dissertation consists of an introduction, three chapters, conclusion, used literature. The dissertation is structured in a logical and consistent manner.

- *Assessment for: relevance of the topic; goal; tasks; object; subject; main thesis of the dissertation*

The dissertation is developed on a very topical problem related to the development of the information society, the saturation of information coming from various sources and the imposition of information pressure, which modern people constantly experience in their everyday life and professional engagement. The significance of the topic and the presented dissertation work consists in discussing ways to deal with information saturation, which ways should be sought at the "personal level", based on the "principle of similarity between individuals and their probable grouping on this basis" (p.6). Thus, segmenting users on the basis of group reaction models based on similar characteristics would allow reducing information overload and respectively creating a targeted perception of information by specific user profiles. In

addition, structuring information for specific groups would also contribute to achieving more effective communication with audiences. Segmentation of users would mean directing information based on psychological and cognitive characteristics, which are the basis of grouping. Thus, in this dissertation work we have not only the relevance of the research topic, there is a formulated research and practical problem, as well as a proposal for a solution to the problem, supported by theoretical and solid empirical analysis. All this shows the clear commitment of R. Kutelov to the topic and all related aspects in cognitive and practical terms.

The following are formulated: the goal, tasks, object, subject, thesis of the dissertation. The formulations are made precisely and clearly and meet the academic requirements for the elements of the Ph.D. thesis.

- *Scientific literature used (assessment of the candidate's awareness of the issues addressed in the dissertation).*

The sources of information cited in the literature used are diverse and cover the topic of the dissertation. The doctoral student's awareness of the topic of the dissertation is at a very good level.

11. Evaluation of the obtained scientific and applied scientific results

- *Emphasis is placed on the main scientific and/or applied scientific results achieved in the dissertation work*

The dissertation presents the different forms and types of communication, showing the historical context of the problem. The different stages of communication that society goes through are presented, with the focus of the dissertation being the information society and information saturation. Information saturation carries the connotations of overload, which has a negative impact on the individual's ability to make judgments and make decisions. It develops in conditions of a systematic, continuous and sustainable information explosion. In general, it is found that information overload occurs when the information offered exceeds the personal capabilities for perception and understanding.

The dissertation also presents various mechanisms that exist to deal with information overload. These mechanisms represent a natural reaction to the growing desire for “digital detoxification”; some authors introduce the concept of “digital minimalism” and “digital minimalists” (Newport, p.53). Thus, a subculture is formed that is associated with limiting the information pressure

that comes with digitalization and realizing the fact that information saturation is becoming a serious reason for restructuring information, with the aim of limiting it and selecting it, corresponding to specific personal preferences. The selection of information is carried out as the reception of signals that are closest to the way of thinking, self-perception, aspirations, searches and behavior of the individual. This shows that information is increasingly refracted through individuality. Therefore, personal preferences and interests become a kind of regulator of the information flow.

The dissertation emphasizes that in the overloaded information world, it is inevitable to impose mechanisms through which information can be segmented. Such a mechanism for group redirection of information is psychographics, through which profiling is carried out on the basis of identically manifested psychological characteristics and properties. Psychographics allows to outline the profiles of groups that are segmented on the basis of their similar preferences and psychological reactions, interests and expectations. These psychographic profiles reflect the lifestyle and reactions of people.

R.Kutelov emphasizes that the basis of psychographic profiling, which is also at the center of the dissertation work, are the cognitive characteristics of people such as attitudes, interests, opinions, beliefs. Here it is necessary to emphasize that psychographic profiles are not something in themselves, according to the doctoral student they represent a toolkit that is the basis for structuring information coming from different sources. Therefore, it is important to know psychographic profiles so that the information is perceived and heard by different groups in society.

Psychographic profiling itself emerges as another way of segmenting target groups, which in most cases are structured according to socio-demographic characteristics. In this sense, the search for new ways of segmenting target groups shows how important it is to know and use the different approaches to deriving similarities that allow for audibility and understanding, both in terms of achieving active consumer behavior and in terms of understanding ideas and causes in a social sense.

- *Attention is paid to the methodology used*

The methodology includes a longitudinal study in the period 2013-2023.

The study is based on 13 sociological surveys that are nationally representative of the adult population of the country. The surveyed individuals are 12904, the method of direct personal interview using a standardized questionnaire was used. The results were processed using the SPSS program. As an example of psychographic profiling, I can point to the four groups derived based on a study from November 2019, namely "seekers", "members", "loners", "camps". The psychological characteristics and attitudes, behavioral strategies that are characteristic of the groups thus distinguished are described.

Overall, the ten-year period of research and application of identical instruments, as well as the large number of subjects studied in the nationally representative study, is impressive. I can also describe as impressive the results obtained, the processing performed, and most of all the fact that the results obtained are in line with the reasoning and analysis made in the previous chapters.

- *The completion of the assigned tasks and the achievement of the goal of the dissertation are assessed..*

The tasks formulated by the doctoral student have been fulfilled. The main goal of the dissertation has been achieved, and the main assumption that coping with information overload does not occur through completely individual strategies, but through group reaction models based on specific psychographic characteristics has been verified and confirmed.

The doctoral student proves through the conducted longitudinal empirical studies that users can be structured into groups according to their psychographic profiles. Each of these groups has its own specific mechanisms for filtering information, which determines the extent to which individuals open their communication channels for specific messages. Hence, psychographic profiles represent an efficient approach for a more rational and targeted distribution of information in society.

12.Evaluation of scientific and applied scientific contributions

I accept the contributions indicated by the doctoral student.

The dissertation develops a concept of psychographic profiles such as emotional reactions, information preferences and propensity to respond. In the defined segmentation model, psychographic profiling has a specific practical application, manifested in the differentiation of specialized approaches necessary for communication with different target groups. The need for

targeting information is emphasized in order to formulate more effective marketing strategies and advertising campaigns, which in turn contributes to adequate communication planning.

13. Evaluation of dissertation publications

The doctoral student has presented five publications, three of which are in conference proceedings and two publications are in scientific electronic publications.

All publications are registered and in prestigious databases.

14. Evaluation of the summary

The summary fully reflects the content of the dissertation and is completely correct. The dissertation has undergone anti-plagiarism checking and the similarity report shows completely acceptable percentages.

The text of the dissertation is author's.

15. Critical notes, recommendations and questions

I have no critical remarks towards the PhD student.

I wish Rosen Kutelov to continue his research in the field of psychographic profiles, specific mechanisms for filtering information and the development of successful marketing strategies..

16. Conclusion

The presented dissertation "Psychographic Profiles and Consumer Behavior" by doctoral student Rosen Kutelov was developed in accordance with all academic requirements for a successful dissertation research. The style is clear, the structure is well-arranged, the terminology is precise. The empirical part is done at a high level, the results are presented very well and they correspond to and complement the theoretical considerations.

On this basis, I vote positively for awarding the ESD "doctor" to Rosen Kutelov in the scientific specialty of Sociology, PD 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences at the Department of Economic Sociology.

16.06.2025

Signature: .....